

**Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CZV**

Student: Bc. Jan ZAJÍČEK

Obor: ČJ - ZSV

Název práce v českém jazyce:

Práce s poezií v hodinách ČJL na střední škole

Název práce v anglickém jazyce:

Working with poetry in secondary school Czech language and literature classes

Vedoucí práce: Mgr. Filip Koberec, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D.

Na začátek posudku mám potřebu zdůraznit, že se jedná o práci, jež nebyla průběžně konzultována, což ovšem bylo diplomantovou volbou: rozhodl se odevzdat práci hotovou; její vedoucí a posuzovatel měl možnost zběžně prohlédnout pracovní verzi teoretické a praktické kapitoly a poskytnout na ni zpětnou vazbu jen v několika hlavních bodech těsně před termínem odevzdáním celé práce.

Práce vyrůstá ze dvou východisek (založených na zkušenosti ze školy, na níž je diplomant zaměstnán): studenti na SŠ se s básněmi příliš neseťkávají a poezie není příliš oblíbená. Diplomová práce je pojednáním o diplomatově záměru vytvořit a prohloubit u svých studentů vztah k poezii, identifikovat, v jakém stavu se jejich vztah k poezii nachází, pojednat o aktuálních trendech souvisejících s poezií a nabídnout škálu různých aktivit, které se pro práci s poezií nabízí. Práce by tedy měla být příkladem poučené reflexe vlastní praxe a vést k jejímu zlepšení. To je cíl, který není explicitně formulován, ale který je možno z práce odvodit.

Nejprve bych se rád vyjádřil k teoretické části práce. Autor zvolil styl na pomezí odborného a publicistického stylu, který mnohdy tíhne spíše k eseji a k uvolněné struktuře jednotlivých kapitol, které ani vzhledem k závažnosti položených otázek (co je poezie, k čemu je poezie, čím je charakteristická výuka poezie na SŠ a jaké jsou hlavní přístupy k práci s poezií na SŠ) a šíří a hloubce pojednávané problematiky nemohly být soustavné a vyčerpávající. Autor z větší části pominul aktuální inovativní trendy ve výuce poezie, např. práce zabývající se kategorií tvorby a tvůrčího psaní, ačkoliv řada navrhovaných aktivit v praktické části má kreativní zaměření. Kreativita, tvorba je důležitou dimenzi esteticko výchovného oboru a může a měla by přinášet i specifické poznání, je ale zřejmé, že takový přístup nemusí být pro studenty zvyklé na standardní naukové pojetí předmětu doceněn: o to fundovanější a poučenější to mělo být pojednáno v teoretické a rozvinuto v praktické části.

Praktická část přináší řadu podnětů k práci s básní. Působí místy dojmem jisté nedotaženosti (viz dílčí komentáře k vybraným lekcím níže). Zejména bychom v reflexi metod a lekcí očekávali návrhy na jejich optimalizaci (případně alteraci) a zhodnocení jejich výukové efektivity i v souvislosti s cíli vzdělávací oblasti na příslušném stupni vzdělávání. Samostatnou oblastí zasluhující si výraznější poučenost a promyšlenost je způsob hodnocení a vyhodnocování jednotlivých lekcí. Týká se formulace cílů, důkazů o učení, kritérií kvality, poskytování zpětné

vazby atd. Především by zde byla na místě větší obeznamenost s postupy a technikami formativního hodnocení. Každá lekce by měla mít nějakou strukturovanou a písemnou zpětnou vazbu od studentů založenou na vybrané technice formativního hodnocení. Někde chybí evidence v podobě důkazů o (na)učení.

K projektovému úkolu „věta každý den“. Nesouvisí názor „zhruba poloviny studentů“, že „tato kreativní forma práce není plnohodnotným učením“ s tím, že nebyly jasně stanoveny výukové cíle, které by byly pro žáky smysluplné? Jak studenty „přesvědčit“ o tom, že „kreativita [ne]znamená méně než učení se zpaměti“ (s. 25)? Jak je možné provádět reflexi, když není stanovený cíl a když nevíme, podle čeho úspěšnost zvolené kreativní činnosti pro učení studentů posuzovat?

K „literárním kroužkům“: podle čeho poznáte, že bylo vytčených cílů dosaženo? Kde jsou specifické cíle jednotlivých rolí? Přestože má tato kapitola představovat „lekci“, chybí zde evokační a reflektivní část. Na základě jakých kritérií si žáci za aktivitu odnesli „výbornou“ v hodnotě 1 bodu“ (s. 32)?

K lekci s využitím dramatických metod. Lekce má velmi nejasně formulované cíle. K rozpravě u obhajoby práce doporučuji věnovat prostor objasnění těchto cílů. I v souvislosti s tím, co je konstatováno v závěru lekce ohledně smysluplnosti a přínosnosti lekce pro žáky třídy, v níž byla lekce realizována: co navíc nebo co jiného mohou přinést tyto „herní a kreativní postupy“, které žáci nepovažují za příliš důležité; když zapamatování balady či děje je cílem podružným, jaké stěžejní cíle může přinést, jaké jsou „výhody a kvality dramatických postupů v souvislosti s prolínáním fikce a skutečnosti“ (s. 60)? Jak tyto cíle souvisí s cíli vzdělávací oblasti pro příslušný stupeň vzdělávání? Jak může zvolený postup přispívat k porozumění a ocenění literárního textu?

Dílčí připomínky a náměty do diskuze:

- Jak hodnotíte úspěšnost zvolených metod a aktivit pro vzbuzení vztahu k poezii Vašich studentů?
- Jaké jsou „uspokojivé odpovědi na otázky hledající smysl a význam poezie“ pro SŠ studenty na jejich pragmaticky položenou otázku „K čemu nám to bude dobré?“?
- Jaké jsou hlavní příčiny a důvody neoblíbenosti poezie u SŠ studentů?
- Objasněte formulace: „Báseň má sice vždy nějakou estetickou funkci, ale neznamená to, že musí nutně pojednávat o něčem, co je krásné. Naopak, tím, co je skryto někde za, mohou být i kruté osudy zapomenutých hrdinů dávných příběhů.“ (s. 12) / „[...] že se právě jazyk stane nepřeklenutelnou propastí mezi studenty a poezií.“ (s. 13)
- Závěrečný odstavec na s. 17: v jakém smyslu a proč je čtenářství nejdůležitější proměnou pro všechny žáky? Co to znamená pro výuku poezie? / Jaké aspekty své estetické funkce ztrácí básnické texty bez zvukové realizace? Co představuje „celou řadu dovedností a pojmů z versologie“ (s. 18), které si mohou studenti prostřednictvím recitace osvojit? (s. 18)
- Ke kapitole věnované interpretaci mám tři otázky: 1) Jaké jsou zásady interpretace básnického textu? 2) Proč je „učebnicová interpretace“, o níž je řeč na s. 19, pro studenty obtížná, proč jim brání v kontaktu s básnickým textem? 3) Co Culler v citované *Teorii lyriky* navrhuje na místo interpretace poezie? V čem spatřuje hlavní úskalí tohoto přístupu? V čem může být jeho přístup inspirativní pro způsob, jakým se vyučuje poezie? 4) Jaké přístupy k básni zdůrazňují vybrané (uveďte aspoň dva) literárněvědné (dále jen LV) směry? A mohou být kritické perspektivy jednotlivých LV směrů nějakým způsobem využity ve výuce? Tuto otázku pokládám v souvislosti s tím, co je uvedeno na s. 19, kde zmiňujete osobu interpreta, smysl, význam a uměleckou hodnotu ve vztahu k literárněvědné interpretaci. Na poli literární vědy panuje značná pluralita. A jak pracovat v souvislosti s poezií s termíny podinterpretace, nadinterpretace a dezinterpretace?

- Musí být výsledkem psaní poezie nutně „intimní sdělení“ a „odhalování nitra“? (s. 20)
Nemůže být právě tento předpoklad určitou brzdou psaní poezie ve škole?
- Poznámka k citátu z Teorie lyriky na s. 25-26. Citát je o dvojím přístupu k písni a k básni; domnívám se, že nás vede k přehodnocení přístupu k básni, který je ve školském prostředí rozšířený. Očekával jsem, že zkusíte přístup k písni aplikovat na básnické texty. Navíc dotazník se patrně nezaměřil na píseň, v níž hraje důležitou roli text, ale hudbu obecně (viz závěry dotazníku v posledním odstavci na s. 27). Kde jsou závěry, ukázky, jaké písně žáci oblibují a co na nich oceňují?

Celkově je možné hodnotit odevzdanou práci – i přes dílčí „nedotaženosti“ – na rovině literární teorie a (oborové) didaktiky – kladně, protože představuje inspirativní a do velké míry fundované uvažování nad tím, jak pracovat na střední škole s poezií, a přináší pestrou škálu podnětných přístupů, jak s básněmi na SŠ pracovat.

Práci tedy doporučuji k obhajobě.

V Praze dne .....

.....

Podpis